

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

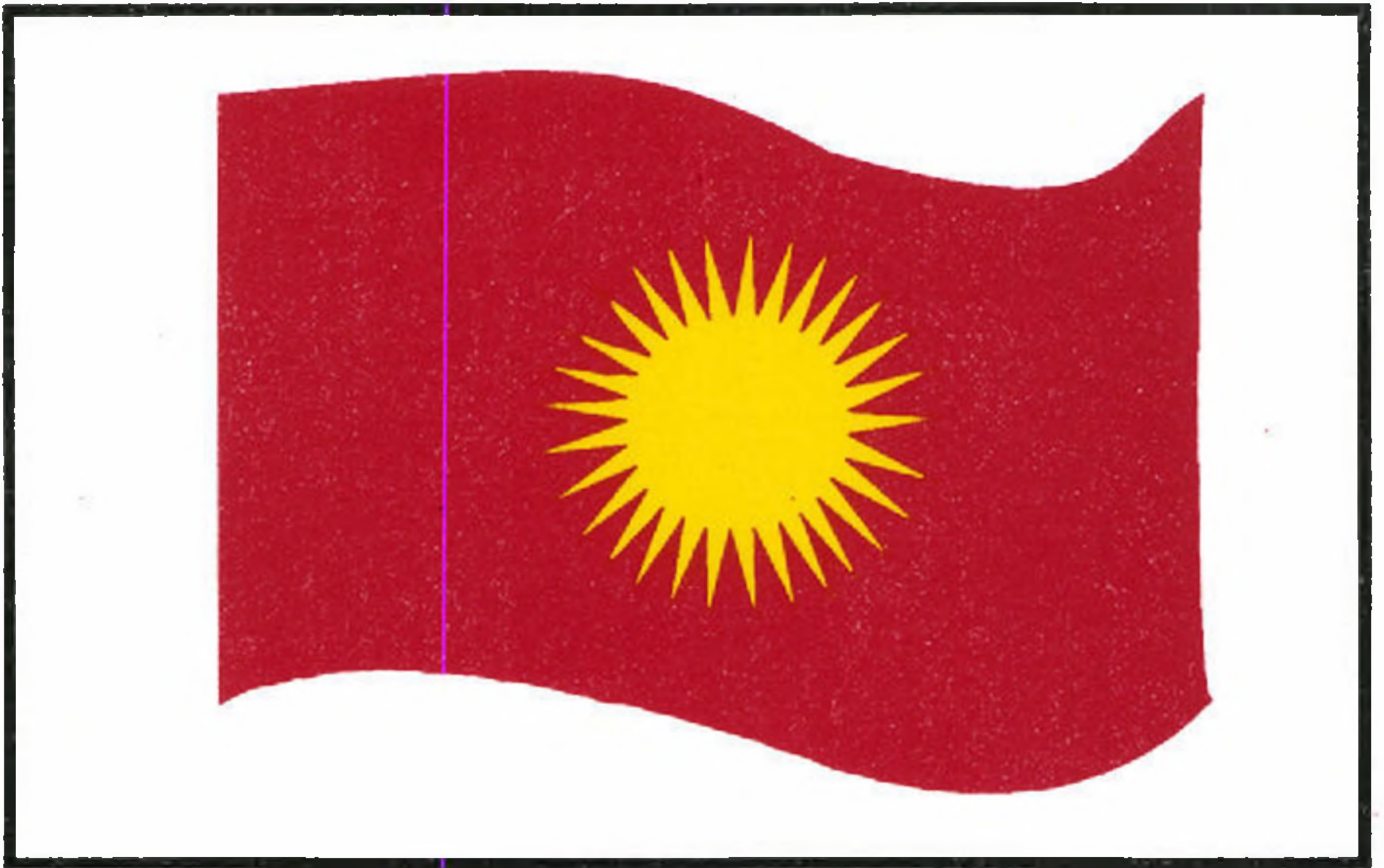
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KÜRDİSTAN SOSYALİST PARTİSİ

PSK

PROGRAM

PSK Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

PSK yayınları

PSK Yayınları : 21
Birinci Basım : Temmuz 1993
İkinci Basım : Ağustos 1993

Parti'nin 1993 yılındaki 3. Kongresinde yapılan değişiklikleri içeren son biçimidir.

KÜRDİSTAN SOSYALİST PARTİSİ

P S K

P R O G R A M

Türkçe - Kürtçe

PSK yayınları

I. B Ö L Ü M

KÜRDİSTAN'IN SÖMÜRGE HALİNE GELİŞİ

Kürt halkının üzerinde binlerce yıldan beri yaşadığı ülkemiz Kürdistan bugün dört devlet (Türkiye, İran, Irak ve Suriye) arasında bölünmüş durumdadır ve 30 milyonu aşan nüfusu ile Kürt ulusu boyunduruk altındadır.

Kürdistan önce Osmanlı ve İran imparatorlukları arasında bölüşüldü ve bu iki büyük despotluğun Kürdistan üzerinde yürüttükleri savaşlar ve yoğun sömürü nedeniyle ülkemiz yakılıp yıkıldı, yağmalandı; ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesi engellendi. Bu dönemde Kürdistan'ın feodal yapısı da merkezi birliğin oluşmasında önemli bir engel teşkil etti.

Kürt ulusunun 19. Yüzyıl boyunca giriştiği ulusal nitelikteki bir dizi ayaklanma, Osmanlı ve İran

devletlerinin ortak çabaları ve bölgeyi kendi denetimlerine almaya çalışan batılı büyük sömürgeci devletlerin desteği sonucu yenilgiye uğradı.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı Devleti yıkıldı ve emperyalistlerin, özellikle zengin petrol alanlarını ele geçirmek için yürüttükleri mücadele sonucu Kürdistan birkez daha parçalandı. İngilizler Güney Kürdistan'ın büyük bölümünü kendi mandaları altındaki Irak sınırları içine alırken, Fransızlar da petrol ve tarım bakımından zengin Cezire ile Kürt Dağı bölgesini kendi yönetimleri altındaki Suriye'ye bağladılar. Kürdistan'ın en büyük parçası, Osmanlı Devleti'nin yıkıntıları üstünde kurulan ve onun mirasını devr alan yeni Türkiye Cumhuriyeti'ne bırakıldı. İran ise eski payını korudu. Böylece Kürdistan dörde parçalandı ve bu durum günümüze kadar devam ediyor.

Kürdistan'ı aralarında bölüşen bölge devletleri ve emperyalist güçler, halkımızın 20. yüzyıl boyunca yaşadığı pekçok ulusal ayaklanmayı kan ve terörle ezdiler ve çıkarları gereği, çoğu kez birlikte hareket ettiler, birbirlerine dayanışma gösterdiler.

Gerek Türkiye ve İran'da, gerekse daha sonraki yıllarda bağımsızlığa kavuşan Suriye ve Irak'ta ulusal devletler doğdu ve süreç içinde ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamda önemli gelişmeler oldu. Ancak ağır ulusal baskı ve sömürü nedeniyle Kürdistan bu

gelişmenin dışında kaldı. Ülkemizin yeraltı ve yerüstü kaynakları yağma edildi. Ne tek başına ülkemizin hızlı gelişmesine yetecek petrolün, ne de krom, bakır, demir, kömür, fosfat vb. zengin maden yataklarının halkımıza bir yararı dokundu. Bunlar Kürdistan'dan sökülüp taşınıyor. Kürdistan'm zengin akarsuları ya öylesine boşa akıyor, ya da bunlardan elde edilen enerji ülke dışına gidiyor. Yüzyıllardan beri ünlü bir hayvancılık bölgesi olan ve verimli tarım alanlarına sahip bulunan Kürdistan'da halkımız bugün de yoksulluk ve perişanlık içinde. Bu devletlerin tümü de, başından beri, Kürdistan ekonomisini canlandırmak için hiçbir çaba harcamadılar; tersine, oraya açık bir sömürü ve talan politikası uyguladılar. Bu nedenle, tüm bu devletlerde Kürdistan'la metropol arasında tam bir uçurum oluştu.

Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, gerek Türkiye'de, gerek Irak, İran ve Suriye'de üretim güçleri belli bir gelişme gösterdi; tarım, ticaret ve sanayi alanında ilerlemeler sağlandı. Bu gelişmelerle feodal ilişkiler, büyük ölçüde yerlerini kapitalist ilişkilere bıraktılar. Uluslaşma süreci hızlandı, ulusal kültür önemli atılımlar yaptı.

Oysa Kürdistan'da değişim son derece yavaştır. Bunun bir nedeni, Kürdistan'a yönelik yoğun sömürü ise, bir nedeni de Kürt halkı üzerindeki ağır ulusal baskıdır. Kürdistan'ı bölüşen devletler Kürt

halkının özgürlük mücadelesini bastırmak için yıllardır Kürdistan'da savaşıyorlar. Kürt halkı sonu gelmeyen kırımlar ve sürgünlerle yüzyüze. Ülke bir yangın yeri gibidir. Asgari bir güvenin olmadığı, halkın can derdinde olduğu böyle bir ortamda, ekonomik ve sosyal yaşamın iyileşmesi beklenemez. Aksine, son yıllarda ülkemiz, ulusal kurtuluş mücadelemizi bastırmak için kırım yapan, kent ve köyleri, hat-ta doğayı pervasızca tahrip eden, kimyasal silah bile kullanan Türkiye, Irak ve İran'ın zorba rejimleri yüzünden tam bir harabeye dönmüştür.

Kürt dili ve Kültürü her dört devlette de ağır baskılar altında. Bu baskı, özellikle Türkiye'de görülmemiş düzeylere vardı. Türk devleti Kürt halkını asimile etmek, Kürt dil ve kültürünü yok etmek için akılalmaz yol ve yöntemlere başvurdu. Kürt dili eğitim alanında, resmi işlemlerde, basın-yayında yasaklandı. Kürtçenin özel yaşamda konuşulması bile zaman zaman yasaklanıp cezalandırıldı. Günümüzde de süregelen bu baskıların, Kürt toplumunun kültürel ve sosyal gelişimini büyük ölçüde engellediği açıktır.

Sömürge-metropol ilişkileri gerek ekonomik alanda, gerekse sosyal, politik ve kültürel tüm alanlarda açık seçik görülüyor.

Bugün Türk burjuvazisi Kürdistan'ı pazar olarak kullanıyor. Oradan hammadde ve ucuza tarım ürün-

leri alıyor; oraya sanayi ürünleri satıyor. Üstelik aldığı petrol, demir, bakır, kömür, krom, fosfat ve elektriğe karşı, devlet olarak herhangi bir bedel ödemiyor; çünkü orayı kendisinin sayıyor! Ama orada kalkınmaya, Kürdistan halkımızın yaşam düzeyini iyileştirmeye yönelik yatırımlar yapmıyor. Kürt kültürünü ise, Kürt insanı gibi kırımdan geçiriyor.

Kuzey Kürdistan Türk kapitalistleri ve büyük toprak sahipleri için ucuz işgücü sağlıyor. Kürdistan'dan Batı'ya (Türkiye'ye) sürekli işgücü akımı ve beyin göçü var. Kürdistan'da biriken zenginlikler de Batı'ya akıyor ve ancak orada gerçek anlamda sermayeye dönüşüyor.

Sözkonusu ağır sömürü ve baskı çarkı nedeniyle Kürdistan toplumu doğal gelişim sürecini yaşayamamakta, çağa ayak uyduramamaktadır. Bu durum toplumsal yaşamın her alanında, süregelen aşiret yapısında, tutucu şeyhlik kurumunda, ağalık biçimindeki büyük toprak sahipliğinde kendini gösteriyor. Diğer yandan, sömürgeci yönetim, Kürdistan'ı rahat sömürmek ve Kürt toplumunu denetim altında tutabilmek için, sözkonusu feodal unsurlarla işbirliği politikası izlemekte ve onlar arasında kendisine güçlü bir dayanak bulmaktadır.

KÜRT HALKININ ÖNÜNDEKİ TARİHSEL ADIM: ULUSAL DEMOKRATİK DEVRİM

Tüm bu nedenlerle, günümüzde Kürt toplumunun önündeki başlıca tarihsel adım ulusal kurtuluştur. Kürt halkı Kürdistan üzerindeki yabancı boyunduruğuna son verip demokratik bir toplum kurmadan özgür olamaz; barışa kavuşamaz, gelişme yoluna giremez.

Önümüzdeki temel aşama ulusal demokratik devrimdir: Yabancı boyunduruğuna son vermek, bir toprak reformuyla feodal kalıntılara son vermek ve köylüyü toprağa kavuşturmak, demokratik bir toplum kurmak, Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü kaynaklarını denetleyip korumak, ulusal ekonomi ve kültürü geliştirmek.

Ulusal kurtuluş Kürt halkının kendi eseri olacaktır. Zorlu bir mücadele olmadan bu olanaksızdır. Bunun için, işbirlikçi, hain unsurların dışında tüm ulusal güçleri -işçi ve köylüleri, aydınları, din adamlarını, küçük esnafı ve zenaatkarı, ticaret ve sanayi erbabını, yurtsever toprak sahiplerini, bu toplum kesimlerini temsil eden yurtsever partileri, kadın ve gençlik örgütlerini ortak bir cephede birleştirmek gerekir.

PSK - NİTELİĞİ, HEDEFLERİ

Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK), Türk devletinin işgali altındaki Kürdistan parçasında 1974 yılı sonlarında kurulmuştur ve bu parçada mücadele etmektedir. PSK, Kürdistan işçi sınıfının, yoksul ve orta köylülerinin, esnaf ve zenaatkarların, aydınların ve öteki emekçi halk kesimlerinin partisidir. PSK, yakın hedef olarak önüne ulusal kurtuluş devrimini koymuştur.

Ulusal kurtuluş mücadelemizin izleyeceği biçimler, kullanacağı araçlar somut koşullara bağlıdır. Biz, sorunun barışçı ve adil biçimlerde çözülmesini, hem Kürt halkının, hem de komşu halkların daha fazla acı çekmemesini isteriz. Ancak bu salt bize bağlı değil. Sömürgeci güçler şimdiye kadar Kürt halkının meşru haklarını tanımaya razı olmadılar ve bu gün de özgürlük mücadelemizi şiddetle bastırmaya çalışıyorlar. Bu durumda, bizim de, üzerimizdeki zulüm ve sömürü rejimine son vermek, özgür yaşamak için, meşru olan ve koşullara uygun düşen her araç ve yönteme başvurmamız doğal ve gereklidir.

Partimiz, ulusal kurtuluş mücadelesinde emekçi Türk halkını, Türk ilerici ve demokratlarını dost güçler olarak görür, onlarla dayanışmaya ve ortak

mücadeleye büyük değer verir. Türkiye'nin demokratikleşmesi Kürt ulusunun özgürleşmesiyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Sömürgeci rejimin Kürt halkına karşı izlediği baskı politikası ülkede şovenizmin, militarizmin güçlenmesinin, her iki ulusun acı çekmesinin, insan ve doğa kaynaklarının heder olmasının başlıca nedenidir. Bu politikaya son vermek, barışçı ve adil bir çözüm bulmak her iki halkın da yararınadır.

PSK, uluslararası düzeyde emekten, barıştan, özgürlükten, demokrasiden, insan haklarından, doğanın korunmasından yana olan tüm güçleri kendisine dost olarak görür ve onlarla dayanışmaya önem ve değer verir.

SOSYALİZME GEÇİŞ BİÇİMİ

PSK, uzun vadede sosyalizmi hedeflemiştir. Partimiz, insanın her bakımdan özgür olması ve çok yönlü gelişimi için sosyalizmi zorunlu görür. Sosyalizm toplumsal yaşamda hertürlü sömürü ve baskı ilişkisinin son bulması, gerçek özgürlük ve eşitliktir.

PSK sosyalizmi, insanlığın gelişim doğrultusu üzerinde, kaçınılmaz olarak kapitalizmi izleyecek aşama olarak görür. Çağımız toplumunun büyük çoğunluğunu oluşturan emekçilerin ve genel olarak insanlığın bunda çıkarı vardır.

Diğer yandan, 1917 Ekim devriminden bu yana

yaşanan deneyler gösterdi ki, sosyalizmin kuruluşu uzun bir tarihsel dönemi alacak ve zaman zaman geriye dönüşler de olacaktır. Yine, bu deneyler gösterdi ki, halk çoğunluğunun istemi ve desteği olmaksızın sosyalizmin kuruluşu olanaksızdır. Bu ise ancak, halkın istemlerini özgürce dışa vurabileceği çok partili, çok sesli demokratik bir toplumda olabilir. Toplum, ekonomik, politik ve kültürel olarak böylesine bir dönüşüm için olgunlaşmalıdır. Sosyalizme geçiş, aynı zamanda ulusal ve uluslararası koşulların bütününe bağlıdır.

Bize göre, Kürdistan için sosyalizm şu anda yakın bir hedef değildir. Ulusal kurtuluşun ardından demokratik bir toplumun kuruluşu, ulusal ekonomi ve kültürün gelişip serpilmesi ve toplumun sosyalizm için olgun bir hale gelmesi, şimdiden kestiremiyeceğimiz uzunca bir zaman alacaktır.

PSK, sosyalizme geçişi tümüyle demokratik koşullarda, halkın istemi ve desteğiyle, yani barışçı biçimlerde düşünmektedir. O, çok partili, demokratik bir toplumda, tümüyle özgür bir seçim sonucu, halk çoğunluğunun güvenini ve desteğini alırsa iktidara gelecek ve sosyalizm yönündeki programını adım adım uygulayacaktır. Halkın desteğini yitirdiği zaman ise iktidardan ayrılıp muhalefet görevini yapacaktır.

HER PARÇADA MÜCADELENİN KENDİNE ÖZGÜ DURUMU DAYANIŞMA VE İŞBİRLİĞİ GEREĞİ

Kürdistan'ı bölen sınırlar emperyalist güçler ve bölge devletleri tarafından, Kürt halkının onayı ve rızası dışında çizilmiştir. Kürt halkı bu sınırları tanımadı, tanımayacak.

Kürdistan'ı aralarında bölüşen devletler, halkımızın kurtuluş mücadelesini bastırmak için birbirlerine destek oluyor, bunun için, gerektiğinde askeri birlikleriyle sınırları da aşıyorlar. Buna karşılık, Kürdistan'ın tüm parçalarında kurtuluş mücadelesi veren halkımızın yurtsever güçlerinin de kendi aralarında sıkı bir dayanışma ve işbirliği içinde olmaları gerekli ve zorunludur. İşbirliği ve dayanışmanın biçimleri ihtiyaçlara ve koşullara uygun olarak değişir.

Diğer yandan, her parçadaki kurtuluş mücadelesi, o parçadaki halkımızın yanyana yaşadığı diğer halkların mücadelesi ile sıkı ilişki içindedir ve sözkonusu devletlerdeki tarihi, sosyal ve politik koşullar tarafından etkilenmektedir. Mücadele her parçada, bu koşullara bağlı olarak farklı bir seyir izleyebilir, farklı zamanlarda sonuçlanabilir ve farklı sonuçlara ulaşabilir. Her parçadaki mücadelenin örgütlenmesi,

yönetilmesi, o parçadaki halkımızın saflarından çıkan devrimci ve yurtsever örgütlere düşmektedir.

PSK, halkımızın kurtuluşu için diğer parçalardaki yurtsever örgütlerle dayanışmaya ve işbirliğine önem verir, ulusal hareketin çıkarı için gerekli olduğunda dostça eleştiri görevini yapar; ancak bu parçaların ve bu örgütlerin içişlerine karışmaz.

Kürdistan'ı bölen sınırların ortadan kaldırılması, ulusal birliğin sağlanması ise temel amaçlarımızdan biridir ve gelecekte buna uygun tarihi koşulların ortaya çıkmasına bağlıdır. Birlik için adım atılabilmesi, en azından Kürdistan'ın iki parçasının özgür olmasını gerektirir. Böylesine uygun koşulların ortaya çıkması halinde PSK, birlik yönünde gereken çabayı gösterecektir.

AYRILMA VEYA DEMOKRATİK BİRLİK

PSK, Kürt halkının ulusal kurtuluşunu, halkımızın kendi kaderini özgürce tayin etmesinde görür. Kürt halkı kendi kendisini yönetmelidir.

Partimiz, Kuzey Kürdistan için bunun iki biçimde olabileceği görüşündedir: Kürt halkı ayrılıp kendi devletini kurabilir veya Türk halkıyla demokratik bir birliği seçebilir.

İkinci durumda, birlik, eşit haklara sahip iki cumhuriyetli bir federasyon biçiminde olmalıdır. Kürdistan ayrı bir cumhuriyet halinde örgütlenmeli, kendi parlamentosu, hükümeti olmalı ve her bakımdan Türkiye ile eşit haklara sahip bulunmalıdır.

Kendi kaderini tayin hakkı için koşullar olgunlaştığında, Kürt halkı bu seçeneklerden birini ya da diğerini seçebilir. Her iki durumda da bağımsız devlet statüsü sözkonusudur.

II. B Ö L Ü M

Siyasi Hedefler

1. Türkiye egemen sınıflarının Kürdistan üzerindeki sömürgeci yönetimine son verilecek, ülkemizde demokratik bir cumhuriyet oluşturulacaktır.

2. Diğer ülkelerle hak eşitliği ve karşılıklı yarar temelinde ilişkiler kurulacak; tüm yabancı askeri üsler kaldırılacaktır.

3. Tüm partilerin özgürce katılabileceği, eşit, genel, gizli ve tek dereceli seçim ilkelerine göre, Kürdistan'da yasama yetkisini kullanacak ve hükümeti kuracak Kürdistan Ulusal Meclisi oluşturulacaktır.

4. 18 yaşını bitiren her yurttaş ulusal meclise ve yerel yönetimlere seçme ve 21 yaşını bitiren ise seçilme hakkına sahip olacaktır.

5. Irk, cins, dil, din ayrımı yapılmaksızın herkese düşünce, inanç, söz, basın, örgütlenme ve gösteri öz-

gürlüğü tam olarak tanınacaktır.

6. Kürdistan'da yaşayan azınlık halklar hertürlü baskıdan kurtarılacak, ulusal ve demokratik hakları tanınacaktır.

7. İnsan haklarına ilişkin olarak, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile Avrupa Konseyi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) çerçevesinde kabul edilen ilke ve kurallara uyulacaktır.

8. Sömürge yönetiminin yasaları kaldırılacak, demokratik cumhuriyetin niteliğine ve ulusal çıkarlara uygun yeni yasalar konacaktır.

9. Mahkemelerin bağımsızlığını ve yargıç güvencesini kapsayan demokratik bir hukuk sistemi kurulacaktır.

10. Demokratik cumhuriyeti savunmak için bir ulusal ordu oluşturulacaktır.

Ulusal Ekonominin İnşası

11. Sömürgeci devletten kalan işletmeler, bankalar, madenler kamulaştırılacaktır.

12. Verimli işleyen özel büyük işletmelere dokunulmayacak, kamu yararı bakımından gerekli görülen büyük işletmeler ise kamulaştırılacaktır.

13. Ulusal çıkarların gerekli kıldığı çerçevede, ülkeye yabancı sermaye ve teknolojinin gelmesi teşvik

edilecektir.

14. Ağır sanayi tesisleri kurulacaktır.

15. Küçük esnaf ve zenaatkarı koruyucu önlemler alınacaktır.

16. El sanatları korunacak, gelişmesi teşvik edilecektir.

17. Kürdistan'ın zengin akarsularından enerji üretiminde ve sulama işlerinde yararlanmak için yoğun çalışmalar yapılacaktır.

18. Ormanların korunması, ormanlık alanların genişletilmesi; kuşların, balıkların ve diğer av hayvanlarının, bitkilerin, özetle doğal zenginliklerin korunması, çoğaltılması; doğal çevrenin bozulmasının önlenmesi için ciddi tedbirler alınacaktır.

19. Turizm olanakları değerlendirilecek, geliştirilecektir.

Çalışma Hayatının Düzenlenmesi

20. Çalışma hayatının düzenlenmesinde ILO standartlarına uyulacaktır.

21. Tüm çalışanlar için 8 saati aşmayan iş günü her yerde istisnasız uygulanacaktır.

22. Tüm çalışanlara sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hakkı tanınacaktır.

23. İşsizlik sigortasını da kapsayan bir sosyal güvenlik sistemi oluşturulacaktır.

24. Emeklilik yaşı, Kürdistan'daki yaş ortalaması ve diğer koşullar ile uluslararası standartlar göz önüne alınarak saptanacaktır.

25. Kurtuluş mücadelesinde şehit düşenlerin muhtaç durumdaki dul ve yetimlerine maaş bağlanacaktır.

26. Herkese emeğine göre ücret verilecektir.

27. Ailece yapılan işe yardım niteliğinde olup sağlığa aykırı olmayan işler dışında, 16 yaşından küçüklerin çalıştırılması yasaklanacaktır.

28. Kadınlar için çalışma yaşamında fırsat eşitliği sağlanacak, eşit işe eşit ücret verilecek ve kadınların doğurganlığından kaynaklanan sorunlarının çözümü için yasal güvenceler getirilecektir.

29. Çalışanların işyerinin yönetim ve denetimine katılması sağlanacaktır.

30. İnsanlık için bir yüzkarası olan fuhuş ve dencilik yasaklanacak; herkese geçimini sağlamaya elverişli bir iş bulunacaktır.

31. Çalışan herkese gerekli ücretli izin ve dinlenme olanağı sağlanacaktır.

Toprak Reformu ve Köylülük

32. Bir toprak reformu ile büyük toprak sahiplerine ait topraklar millileştirilecektir;

Büyük toprak sahipleri içinde, ulusal kurtuluş mü-

cadelesine destek verenlere uygun bir bedel ödenecek, işbirlikçilerin topraklarına ise bedelsiz el konacaktır.

33. Topraksız ve az topraklı köylüye bedelsiz toprak dağıtılacak, gönüllü kooperatifler oluşturulması teşvik edilecek, modern tarım araçları sağlanacak, köylü üreticilerin tarım tekniklerini öğrenip uygulamaları için yeterli uzman görevlendirilecek, eğitimlerine yardımcı olunacaktır.

34. Tüm meralar kamulaştırılacak ve meralardan yararlanma bilimsel esaslara göre olacaktır;

Hayvanların beslenmesi, barınması, hastalıklarının tedavisi, hayvansal ürünlerin işlenmesi, korunması modern yöntemlere kavuşturulacak, bu alanda üreticilere yardımcı olunacaktır.

35. Yoksul ve ortahalli köylülerin tüm borçları affedilecektir.

36. Köylü üreticilere yeter kredi sağlanacak, köy emekçileri tefecilerin sömürsünden kurtarılacak; tefecilik yasaklanacaktır.

37. Köylülerin ağalara, beylere ve şeyhlere, ne ad altında olursa olsun, haraç ya da vergi vermeleri, angarya yapmaları önlenecek, feodal dönemden kalan bu tür kölelik ilişkilerine son verilecektir.

38. Tüm köylere elektrik, yol, su, okul, sağlık evi, okuma odası gibi tesis ve hizmetlerin bir an önce sağlanması için çalışılacaktır.

Ulusal Eğitim ve Kültür

39. Kürdistan'da resmi dil Kürtçe olacaktır.

Kürtçenin Kuzey Kürdistan'da konuşulan Kurmanci ve Zazaki lehçelerine eşitlik temelinde özgürce gelişme olanağı sağlanacak, lehçelerin kaynaşması ve dil birliği sorunu doğal sürecine bırakılacaktır.

40. Bilimin gereklerine ve halkın çıkarlarına uygun demokratik bir eğitim sistemi kurulacaktır.

41. Temel eğitim 16 yaşına kadar zorunlu olacak, muhtaç olanlara parasız olarak yiyecek, giyecek ve okul araçları sağlanacaktır.

42. Kürdistan'ın, çoğu okuma-yazma bile bilmeyen halkı, yetişkinler eğitimi yoluyla cehaletten kurtarılacaktır.

43. Bugüne kadar akılalmaz bir baskı altında tutularak köretilmiş Kürt yazı dili ve edebiyatının geniş kitleler tarafından kısa sürede öğrenilmesi, Kürdistan'ın her tarafında, okullarda, basında ve toplum yaşamının her alanında kullanılması için ciddi çalışmalar yapılacaktır.

44. Herkesin yeteneklerini geliştirmesi, kültür ve sanat olanaklarından yararlanması için gereken tedbirler alınacaktır.

45. Gençliğin beden ve ruh sağlığı açısından spora önem verilecek, gençlik kültür merkezleri açıla-

caktır.

Sporun tüm halkın yaşamına girmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

46. Din ve devlet işleri birbirinden ayrılacaktır;
Herkes dini inancında özgür olacak, kimseye inancından dolayı baskı yapılmayacak ve imtiyaz tanınmayacaktır;

Kitlelerin şeyhler ve dini çıkarlarına alet eden diğer unsurlar tarafından aldatılmasına fırsat verilmeyecektir.

47. Ulusumuzun tarihinin, sanat ve kültürünün gün ışığına çıkarılması ve geliştirilmesi için çalışılacaktır.

48. Kürdistan'ın tarihi eserleri araştırılacak, restore edilecek, korunacaktır.

49. Kürdistan'da yaşayan tüm azınlıklara kendi dillerini özgürce kullanma olanağı sağlanacak; eğitim-öğretim, sanat vb. tüm alanlarda hiçbir kısıtlamaya tabi tutulmayacaklardır.

Kadınlar

50. Kadınların özgürleşmesi, iş hayatına, sosyal ve politik yaşama eşit biçimde katılabilmeleri için gerekli tedbirler alınacaktır.

51. Kadınlar üzerinde feodal dönemden kalma her türlü aşağılama ve baskı kaldırılacak; aile içinde

kadına yönelik şiddet suç sayılacak ve bunu önlemek için gerekli tedbirler alınacaktır.

52. Kadınların eğitimine özel bir önem verilecek ve eğitimden eşit biçimde yararlanmaları sağlanacaktır.

53. Başlık kaldırılacaktır.

Konut ve Şehircilik

54. PSK halkımızı, bugün içinde yaşadığı ilkel konutlardan, deprem ve çığların kurbanı olmaktan kurtaracaktır;

Köylümüz kom, mezra gibi dağınık yerleşme birimlerinden kurtarılacaktır.

55. Her aileye, ihtiyacına elveren, sağlığa uygun, çağdaş bir konut sağlanacaktır;

Kiralar denetlenecek ve muhtaç olanlara kira yardımı yapılacaktır.

56. Yerleşimde ve konut yapımında, rahat bir ulaşımı, hava temizliğini, yeşil alanları, parkları ve estetiği gözetilen planlı, çağdaş bir şehircilik anlayışı izlenecektir.

Sağlık ve Sosyal Hizmetler

57. Herkese yeterli beslenme olanakları sağlan-

cak, açlığa ve gizli açlığa son verilecektir.

58. Halkın sağlığı açısından gerekli tedbirler alınacak; kamuya ait hastanelerde ve diğer sağlık kurumlarında, muhtaç olanlar için muayene, tedavi-bakım ve ilaç parasız olarak sağlanacaktır.

59. Çocuklar için yeter sayıda çocuk yuvası açılacak; kimsesiz çocuklar devletin bakım ve denetimi altında yetiştirilecektir.

60. Muhtaç durumdaki hastaların, sakat ve yaşlıların bakım ve geçimleri devletçe sağlanacaktır

**PARTİYA SOSYALİST A
KURDISTAN**

P S K

B E R N A M E

BEŞA I.

KURDISTAN ÇAWA BÛ KOLONÎ

Welatê me Kurdistan ku gelê Kurd jî hezar salan vir da li ser dijî, iro di navbera çar dewletan da (Tirkiye, Îran, Iraq û Sûriye) parçekirî ye û gelê Kurd jî zêtîrî 30 milyon nifûsa xwe, bîndest e.

Kurdistan berê di navbera împaratoriyeî Osmanî û Îran da bû du beş; jî ber gele şerên ku di navbera van herdu hukmên feodal û zordest da li ser Kurdistanê çêbûn, welatê me di agir û şewatê da xirab bû û hat talankirin; di aliyê aborî, cîvaki û çandî da şunda ket. Di vê demê da sazûma feodaliya Kurdistanê jî bû astengek mezîn li pêş pêkhatina yekîtiyek merkezi.

Gele serhildanên netewî (millî) ku gelê Kurd di seranserî sedsala 19. da pêk ani, hemû jî serneketin,

ji ber hevkarîya dewletên Osmani û Îrani û bî
pîştgîriya dewletên mezûn ên kolonyalistên Rojava,
ku dîxwestin tesîra xwe li heremê firehkin.

Pîştî Şerê Dinyayê Pêşîn, Dewleta Osmani hîlweşi
û Kurdistan ji cardin parçe bû dî rûbarî xebata im-
peryalistên ku, bî taybetî dîxwestin warên dewle-
mend bî aliyê nîftê bî destxînin. Îngîlîzan beşekî
mezûn ji cenûbê Kurdistanê dî nav sinorê Iraqê da
berdan ku bî wan ra grêdayî bû. Fransîzan jî Cîzîr û
Çiyayê Kurd, ku bî aliyê nîftê û erda çandîniyê ge-
lek dewlemend e, bî Sûriyê va grêdan û xîstî bî
destê xwe. Beşa mezûn a Kurdistanê jî Komara
Tirkîyê ra ma ku nu saz bûbû li ser mîrata Dewleta
Osmani. Îranê jî para xwe ya kevn parast. Bî vî
awayî Kurdistan bû çar parçe û heya îro bî vî halî
ma.

Dewletên heremê û hêzên imperyalist ku
Kurdistan dî nav xwe da parva kiribûn, gele
serhildanên gelê Kurd jî, ku dî sed sala 20. da çêbûn,
bî xwîn û şewatê pelixandî û dijî gelê me hevkarî û
pîştgîriya hevdu kirin.

Hîm li Tirkîyê û Îranê, hîm jî li Sûriyê û Iraqê
dewletên netewî çêbûn û ev welat, jî wê demê heya
îro, dî warê aborî, civakî û çandî da gelek pêşva
çûn. Lê Kurdistan, jî ber zordestî û zêrandina giran,
jî vî pêşveçûnê bêpar ma. Bî destê van dewletan û
hêzên imperyalist, heyîyên welatê me yê ser erdê û

bin erdê hat talankırın. Gelê me ji nıftê, ku bî tena xwe dıkarî bû bibe sedemê dewlemendi û pêşveçûna welatê me, û ji madenên dinên dewlemend, wek krom, sıfar, hesin, komir û fosfat tu feyde ne dit. Ew ji Kurdistanê tîn kolandin û kışandin. Çem û robarên welatê me yên dewlemend jî yan usa bê feyde diherikîn, yan jî, enerjîya ku ji wan tê girtin diçe deri welat. Kurdistan ku ta ji dema berê bî alî peş xudikirmê gelek bî nav û deng e û bî alî çandîniyê xudi erdeke xurt û fireh e, disa jî gelê me iro di feqirî û perîşaniyek mezîn da ye. Van dewletana hemûyan jî, ta ji destpêkê heya iro, bona pêşvebirina aboriya Kurdistanê tu xebat nişan nedan, lê siyaseta talan û zêrandînê bî rêva birin. Bona vê yekê ye ku, di hemûyê van dewletan da, di navbera Kurdistanê û metropolê da ferqeki mezîn çêbû.

Him li Tirkîyê, him jî li Iraq, Îran û Sûriyê, hêzên hasilkırînê gora xwe gelekî pêşva çûn, di warê dan û stendînê, çandîniyê û senayiyê gavên pêş avêtin. Bî vi awayî, pêwendiyên hasilkırînê yên feodali bî pîrani wînda bûn û ciyê wan pêwendiyên kapitalist girt. Çêbûna wek milletekî û çanda milli gavên pêş avêtin.

Lê li Kurdistanê guhartin gelek hindik e. Sedemê vê zulm û zêrandîna mezîn e li Kurdistanê û li ser gelê Kurd. Ev dewletên ku welatê me di nav xwe da parçe kirine, bî salan e li Kurdistanê şer dîkîn, da

ku berxwedana gelê Kurd ji bo azadiyê bîpelixinin. Jî bo gelê me dawîya kuştin, qirkirin û koçê nayê. Welatê me tim ciyê agir û şewatê ye. Jî bo sibê tu bawerî tune û xelk di derdê canê xwe da ye; di rewşeke han da di warê aborî û civakî da guhartinê baş çê nabîn. Serda jî, ji ber ku di van salên dawî da, rejîmên zordest yê Tîrkiyê, Iraq û Îranê, ji bo pelixandina tevgera Kurdi gelê me qir dîkin, gund û bajaran, çol û çîyan xirab û wala dîkin û heya çekên kimyewî jî bi kar tinin, welatê me zêtir xirabe bûye.

Zman û çanda gelê Kurd di her çar dewletan da jî zordestî dibîne. Ev zordestî xasîma li Tîrkiyê zef giran e. Dewleta Tirk bi rê-olaxên ne dîtî, xwest ku zman û çanda gelê Kurd ji ortê rake û gelê Kurd bihelîne (asimile bike). Zmanê Kurdi di warê xwendmê, çapemenî, radyo û têlevîzyonê û di kar û barên resmî da hat qedexekirin. Di warê xeberdana rojane da jî pîr caran, xwestin rê li Kurdi bigrin û ceza dane xelkê ku Kurdi xeber da. Ev zordestiyên han, îro jî hin berdewam in û tesîreke xirab dîkin li ser pêşveçûna gelê Kurd di warê civakî û çandî da.

Jî ber vana ye ku Kurdistan ketîye halê kolonîyan. Pêwendiyên kolonî û metropolan di warê aborî da be, di warê civakî, siyasî û çandî da be, bi her awayî xwe nişan dide.

Kurdistan îro bazarek e ji bo bûrjûwaziya Tirk. Ew ji vîr maddeyên xam û berên çandîniyê bi erzani

digre û berên senayiyê difroşe vir. Serda jî, dewleta Tirk, jî bo nîft, hesin, sıfar, komır, krom, fosfat û elatrika ku jî vir distine tu qurîşeki nade, temamiyê belaş distine; jî ber ku Kurdistanê wek milkê xwe dihesibine! Lê jî bo avakırına Kurdistanê û bo xweşkırına jiyana gelê Kurd tu mesrefê nake.

Kurdistana bakûr (şimal), karhêzeki erzan peyda dıke jî bo kapitalist û axayên Rojava (Tırkiye). Xebatkar û ronakbirên Kurd tım jî Kurdistanê bar dıkın dıçın û lı Rojava bı ci dıbın. Dewlemendiyên Kurdistanê jî tım ber bı Rojava dıherıkın û lı wır dıghên şıklê sermiyanê.

Jı ber vê çerxa zêrandın û zordestiya gıran, gelê Kurd nıkare pêşva bıçe û bıgıhije hımçaxên xwe. Ev yek, dı hemû warên jiyana gel da xwe nişan dıde. Eger iro lı Kurdistanê hin sazûmana eşiriyê, şexti û axati ewqas xurt e, jî vê ye. Lı ali dın, feodalên han jî bo sazûmana kolonyalist hevkar û bıngeheki xurt ın, da ku ew bıkarıbe Kurdistanê bı reheti bızerine û gelê Kurd bıke bı n destê xwe.

QANAXA PÊŞ GELÊ KURD ŞOREŞA NETEWÎ Û DEMOKRATİK

Bona vê yekê, iro qonaxa esasi û diroki lı pêş gelê Kurd rızgariya netewi (milli) ye. Heya ku gelê Kurd

bandûra beyaniyan lı ser Kurdistanê negihine dawî û sazûmaneke demokratik ava neke, nıkare azad bıbe, nagihije aşitiyê û nakeve riya pêşketinê.

Qonaxa esasi lı pêş me şoreşa netewî û demokratik e: Divê bandûra beyaniyan bê rakırin, bî reforma axê bermayiyên sazûmana feodali biğhê dawî û gundi bibi xudan erd, sazûmaneke demokratik bê avakırin, heyiyên Kurdistanê yên ser erdê û bin erdê bîn parastin, abori û çanda netewî pêşva bıçe.

Rızgariya netewî bî destê gelê Kurd wê pêk bê. Heya ku kar û xebateke xurt nebe, rızgari bî dest nakeve. Bona vê yekê, divê jî bîli hevkar û peyayên dijmın, hemû hêzên welatparêz -karker û gundi, birewer, mele, esnaf û hunermendê piçûk, ehlê ticaret û sinayiyê, xudanerdê mezın ên welatparêz û partiyên welatparêz ku van çin û tebeqên cıvaki temsil dıkın, rêxistinên jinan û xortan dı bereyekî (cephe) da yek bın.

PSK - ARMANC Î RENGÊN XWE

Partiya Sosyalist a Kurdistan (PSK), lı vê beşa Kurdistanê ku dı bın bandûra Tırkiyê da ye, dı dawiya sala 1974 da ava bû û dı vî parçeyi da kar û xebat dıke. PSK partiya karkeran, gundiyên feqir û nivçehal, esnaf û hunermendan, bireweran û yê hemû xebatkarên dın e. PSK, şoreşa rızgariya netewî lı

pêşiya xwe wek armanca nêzik daniye.

Şıkl û rengên tevgera rîzgariyê, rê û olaxên wê û haletên ku bi kar bine, girêdayî hal û rewşê zemin û zeman e. Em dixwazîn ku ev pîrs bi rê-olaxên aşîtiyê û li ser esasên heqiyê bê safikîrîn û bi vi awayî, him gelê Kurd û him jî yên cîran zêde eza û cefa nekîşînin. Lê ev tişt ne tenê di dest me da ye. Hêzên kolonyalist heya nuha razî ne bûn ku heqên gelê Kurd nas bikin û iro jî hewl didin ku tevgera me ya jî bo azadiyê bi darê zorê bipelîxînin. Di rewşeke han da, heqê me ye û ferz e ku, em jî, bi hemû rê-olaxên heq kar û xebat bikin û berxwedîn, da ku dawîya zulm û zordestiyê binîn û bigihîjin azadiyê.

Partiya me di şerê rîzgariyê da, gelê Tirk ê xebatkar, pêşverû û demokratên Tirk jî xwe ra wek hêzên dost dibîne, û qîmetek gelek bilind dide bo hevkarî û piştgiriya bi wan ra. Di navbera avabûna demokratiyê li Tirkîyê û azadiya Kurdan da pêwendiyek xurt heye. Ew siyaseta zordestiyê ku sazûmana kolonyalî diji gelê Kurd bi rêva dibe, sedemê xurtbûna şovîniyê û militarîzmê ye di welat da. Jî ber vê ye ku, herdu gel jî gelek eza û cefa dîkîşînin û dewlemendiyeke insani û heyîyên welat telef dibin. Eger jî vê pîrsê ra çareyek bê ditîn bi riya aşîtiyê û li ser heqiyê, jî bo herdu gelan jî gelek baş dibe.

PSK, di warê navnetewî da hemû hêzên ku bi alî xebatê, aşîtiyê, azadiyê, demokratiyê, heqên mirovî,

parastina derdor bin, ji xwe ra wek dost dibine û bi xurti piştgiriya wan dike.

ŞIKLÊ DERBAZBÛNA SOSYALÎZMÊ

Ji bo qonaxa dûr, armanca PSK sosyalizm e. Partiya me ji bo azadiya mirovan bi her awayi û bo pêşveçûna wan bi her ali, sosyalizmê hevce dibine. Sosyalizm dawiya her texlit zêrandin û zordesti ye di jiyana civaki da, azadi û wekheviya rasti ye.

Sosyalizm li ser riya pêşveçûna miroviyê qonaxekê usa ye ku, bibê nebê, bi dî kapitalizmê tê. Mafê xebatkaran, ku piraniya gelên iro ew pêk tinin û mafê miroviyê bi awayeki gîştî, di sosyalizmê da ye.

Lî ali din, ev tecrubeyên ku ji şoreşa Çîriya Pêşîn ya 1917 vir da çêbûn, baş nişan didin ku, avabûna sosyalizmê demeki gelek dirêj dixwaze û di vê demê da hin caran di paş da vegerin jî wê hebûn. Disa ev tecrube nişan dide ku, heya ku daxwaz û piştgiriya piraniya gel nebe, kes nikare sosyalizmê ava bike. Ev jî tenê di sazûmaneke demokratik bi pir parti û pir dengi da çê dibe, da ku piraniya gel bikaribe daxwaz û mêyla xwe bi serbesti nişande. Divê civat bi aliyê aborî, siyasi û çandî jî bo guhartîneke han kemilî be. Derbazbûna sosyalizmê, her usa jî, grêdayî rewşa netewî û navnetewî ye bi awayeki gîştî.

Bi raya me, ji bo Kurdistanê sosyalizm, iro ne ar-

manca nêzik e. Pîştî rîzgariya netewî, avabûna civateke demokratîk, pêşveçûn û bejîndana aborî û çanda netewî û kemulîna civatê jî bo sosyalîzmê, demeke gelek dirêj wê bigre ku nuha em nîzanî wê çiqas bikişîne.

Raya PSK ev e ku, derbazbûna sosyalîzmê bî temami dî rewşeke demokratîk da, bî daxwaz û pîştîgiriya gel, ango bî rê-olaxên aşîtiyê wê bibe. PSK, dî civateke demokratîk bî pîr parti da, pîştî hîlbijartmeke rîzgar, ger bîkarîbe bawerîya pîraniya gel bîstîne wê bê ser hukûm û programa xwe ya ber bî sosyalîzmê gav bî gav bî cî bîne. Kingê bawerîya gel windakîr wê hukûm berde û wek muxalefet kar bike.

REWŞA TÊKOŞÎNÊ GOR ŞERTÊN TAYBETÎ DI HER PARÇEKÎ DA Û PIRSA PÎŞTGIRÎ Û HEVKARIYÊ

Sinorên ku Kurdistan parçe kirîne bî destê imperyalîstan û dewletên mîttîqê û bê rîzaya gelê Kurd hatîne danîn. Gelê me ev sinor nasnekîrîn û tucar nasnake.

Dewletên ku Kurdistan dî nav xwe da parçe kirîne, pîştîgiriya hevdu jî dîkîn û hîn caran van sinoran bî xwe dîlîvînin û jê derbaz dîbîn, bona

pelixandina tevgera rızgariyê ya gelê me. Humber vê yekê, hevce ye û pevîst e ku hêzên welatparêz ên hemû parçeyên Kurdistanê jî di nav xwe da hevkarî û piştgiriyeke xurt pêk bin.

Lî ali din, tevgera rızgariyê ya her parçeki, xudan pêwendiyên xurt e bi tevgera gelên cînar ra û tesîrên şertên diroki, cîvaki û siyasi yê wê dewletê gelek li ser dibe. Têkoşin li her parçeki, gora rewşa wî parçeyî bi rêva dîçe, dibe ku di zemanên cuda cuda da dîghê dawî û dawî jî ferq dike. Rêzbûna tevgerê û rêberiya wê li her parçeyeki, dikeve ser milê rêxistinên şoreşger ku li wî parçeyî di nav refên gel da rêzbûne.

PSK, jî bo rızgariya gel qîmetek bilind dide piştgiri û hevkarîyê bi rêxistinên parçên dinê ra. Partiya me, kingê hevce be, rexne û pêşniyarên xwe wek dosteki dike, lê têkili karê van parçeyan û rêxistinên wan nabe.

Rakirina sinorên ku iro Kurdistanê parçe dikin û pêkanîna yekîtiya milletê Kurd jî armancên me ên bîngehin e, kingê ev fîrsend derkeve, emê jî bo yekîtiyê wê kar bikin. Divê di kêmayî da du parçên Kurdistanê rîzgar bin, da ku meriv bo yekîtiyê gaveki bavêje.

CUDABÛN Û YEKİTİYA DEMOKRATİK

Rızgariya gelê Kurd bî heqê çarenûsi dibe. Dîvê gelê me karên welatê xwe bî xwe rêva bibe.

Bî raya Partiya me, jî bo Kurdîstana Bakûr, ev yek bî du şiklî dibe: Yan gelê Kurd cuda dibe û dewleta xwe ya taybetî ava dîke, yan jî bî gelê Tirk ra yekîtiyeke demokratîk çê dîke.

Dî şiklê duduyan da, yekîti, dîvê bî federasyona du komarên (cûmhûriyet) wek hev be. Ango, Kurdistan jî wek komarekê bî rêz be, hukûmet û parlamena xwe ya taybetî hebe û qasî komara Tirkîyê xudî heq be.

Kingê jî bo heqê çarenûsi rewş kamîl bû, gelê Kurd dîkare jî van herduyan yekî hilbijêre. Herdu şikl jî serxwebûn e.

BEŞA II.

Armancên Siyasi

1. Hukma kolonyali ya karbıdestên Tırkiyê lı ser Kurdistanê wê bê rakırın û lı welatê me komareke demokratik wê bê avakırın.

2. Lı ser esasên wekhevi û gora mafên herdu ali bı welatên dinê ra pêvendi wê bête çekırın; hemû meqerên eskeri yê beyani wê bête rakırın.

3. Bo derxistina qanûnan û çekırına hukumetekê lı Kurdistanê, Meclisa Kurdistanê ya Neteweyi wê bê avakırın.

Ev meclis gor esasên wekhevi, gışti (ûmûmi) veşarti û yekcari (yek dereceyi) wê bê hılbijartın.

Hemû parti wê bıkarıbın bı serbesti dı hılbijartınê da ci bıgrın.

4. Hemû welatîyên ku 18 salê xwe tamam kırine wê bıkarıbın ray bıdın bo Meclisa Netewi û meclisên mmtıqi; hemû welatîyên ku 21 salê xwe tamam kırine wê bıkarıbın jı bo van meclisan bête

hılbıjartın.

5. Hemû kes -nıjad, zman, din û cmsê (jınti û mêrti) wan çı dıbe bıla bıbe- bê ferq û bı temami wê xudan azadiya bir û baweri, din, gotın, mvisandm û neşırkırın, rêzbûn, kombûn û meşinê bın.

6. Hemû hındıkahiyên ku lı Kurdistanê dıjın ji zordestiya netewi wê bên xıaskırın, heqên wan ên netewi û demokratik wê bêne dayin.

7. Dı warê heqên mirovi da, esasên Daxuyaniya Heqên Mirovi ya Cihani ya Milletên Yekbûyi û Konseya Ewrûpê û Konferansa Parastın û Hevkarıya Ewrûpê (KPHE) li Kurdistanê ji bı temami wê derbaz bın.

8. Qanûnên sazûmana kolonyali wê bên rakırın, gor esasên komara demokratik û mafên neteweyi, qanûnên nu wê bên danin.

9. Dı warê dadi (huqûqê) da sistemeke demokratik wê bê sazırın; mehkeme serbixwe û hakim xwedi parastın bın.

10. Ji bo parastina komara demokratik ordiyeke netewi wê bê sazırın.

Avakırına Aboriya Netewi

11. Karxane, banke û madenên ku ji dewleta kolonyali dıminın wê bıbın mılê geli.

12. Karxaneyên şexsi yê mezın ku baş kardıkın

wê bîminin dî destê xudiyan da; karxaneyên ku kara geli tê da hebe wê bîbîn mîlkê geli.

13. Kar û xebat wê bê kîrîn, da ku sermiyan û teknolojiya beyanî bê welat, dî wê çarçuvê da ku kara geli tê da heye.

14. Karxanên senayiya giran wê bîn avakîrîn.

15. Esnaf û hunermendên piçûk wê bîn parastin.

16. Sînetên piçûk yê gelêr wê bîn parastin û bo pêşvebirina wan alîkarî wê be kîrîn.

17. Bo ku dî hasilkîrîna enerjî û karê avdanê da jî avên dewlemend ên Kurdistanê baş bê feydekîrîn, xebatek xurt wê bê nişandan.

18. Bona parastin û firehkîrîna daristanên Kurdistanê, bona parastin û zêdekîrîna çivikan, masiyan û heywanên nêçîrê û nebatan -bî kurtî, bona parastin û zêdekîrîna dewlemendiyên welat yê tebiyî û bona parastina dorber (tebyetê), tedbirên mezîn wê bîne girtin.

19. Dî warê tûrîzmê da jî heyî û delalîyên welat wê bê feydekîrîn û bona pêşvebirina tûrîzmê xebat wê bê nişandan.

Serrastkîrîna Kar û Xebatê

20. Warê kar û xebatê gor esasên ILO wê bê rêzkîrîn.

21. Bo xebatkaran xebata rojane divê jî 8 saetî

derbaz nebe.

22. Jı bo hemû xebatkaran hêqê avakırına sendikan, bazariya komi û karberdanê wê bê naskırın.

23. Sazûmana parastinê ya cıvaki wê bê sazkırın, sigorta betaliyê jı dı nav da be.

24. Heddê emekdariyê, gor dirêjaya emr lı Kurdistanê û gor şertên abori û cıvaki û heddên navnetewi be.

25. Jı jın û sêwiyên şehidên rızgariya netewi ra, ger hevcedar bın, meeş wê bê grêdan.

26. Herçi xebatkar, gor xebata xwe wê ucret bistine.

27. Jı bılı karên ku wek alikariya malbata wan be û diji xweşiya wan nebe, xebitandına kesên jı 16 sali piçûk qedexe ye.

28. Jı bo jınan dı warê xebatê da wekhevi wê hebe;

Jın û mêr, bo karê bı qasi hev, ucureta bı qasi hev wê bistinm;

Jı bo safikırına problemên jınan, ku jı zaro aninê pêk tên, tedbirên qanûni wê bên stendın.

29. Karker dı rêvabırın û kontrola kargehan da wê xudi par bın.

30. Tıştên ku jı bo mirovtiyê rûreşiyek mezın e, wek parsoki û fuhs, wê bên qedexekirm; bo hemû kesan kar wê bê ditın ku besi idara wan bıke.

31. Jı bo hemû kesên ku dixebıtın mehek izın û

imkana wêhsgirtinê wê bê teminkirin û ew di vê demê da ucureta xwe jî wê bistinin.

Reforma Axê û Gunditi

32. Bî reforma axê hemû erdên fireh ku di dest xudanerdê mezîn da ne wê bê standin û bibe milkê netewî;

Di nav xudanerdê mezîn da herçî kesê ku alikariya şoreşê kîriye, bedêleke mînasib wê bistîne; herçî hevkar û alikarê dijmin tu bedel nastinin.

33. Ew gundiyan ku axa wan tune, yan jî besî wan nake, li wan axa belaş wê bê parvakirin; bona çekirina kooperatîfan bî dildari, alikariya gundiyan wê bê kirin; haletên çandîniyê yên modern bê dayin; bona fêrbûn û bî cîanîna usûl û fenên çandîniyê, merivên zana û pîspor alikariya wan wê bikin.

34. Hemû çêre wê bîbîn milkê cîmaetê û jî wan bî usûlên zanîstî wê bê feydekirin;

Xudikirina pez û dêwêr, alafê wan, dermankirina nexweşîyan wan; berhevkirin, çekirin û parastina berên wan wê bî usûlên modernî pêk bê û di vî wari da alikariya gundiyan wê bê kirin.

35. Dênê gundiyan feqîr û nivçehal, bî temamî wê be rakirin.

36. Gundi wê bikaribîn têr qêrî bistinin û ew jî şêlandina faîzxweran wê bî xilaskirin; faîzxwerî wê

bê rakırın.

37. Bı çı navi dıbe bıla bıbe, baç û beşên ku mir, axa û şêx ji gundiyan dıstinın û suxreyê ku bı wan dıdın kırın wê bê rakırın, pêvendiyên hanê ku ji de-ma derebegi mane wê bêne qedexekırın.

38. Bo bırina rê, elatrik û avê û bo çêkırına dıbıstan, kîtêbxane, û ciyên xweşiyê lı gundan, çı xe-bat lazım e, demek berê wê bê kırın.

Terbiye û Çanda Netewi

39. Zmanê Kurdi dı Kurdistanê da wê bıbe zma-nê resmi;

Herdu zaravayên Kurdi ku lı Kurdıstana bakûr tên qısekırın, Kurmanci û Zazaki, wê bıkarıbm lı ser esasên wekhevi û bı serbesti bı kar bên û pêşva bıçın; bı hevkelina zaravan û yekıtiya zman, dı daha-tû da û bı şıkleki tebiyi wê çêbe.

40. Sazûmana zanyariyê wê demokratik be, gor esasên zanısti û mafên gel be.

41. Xwendına bingehin heya 16 salı wê mecbûri be; xwarın, cıl, haletên xwendınê ji bo hevcedaran wê belaş be.

42. Xelkê Kurdistanê ku bı pırani bê xwendın û nıvisandın e, bı riya xwendına mezınan ji nezaniyê wê bê xılaskırın.

43. Xebateke xurt wê bê kırın, bo ku zmanê nıvi-

sandinê û edeba Kurdi, ku heya nuha dî bin zordestiyeke mezin da şunda maye, dî demeke kurt da lî çaralî Kurdistanê dî nav millet da bî firehî bê fêrbûn; dî xwendegehan da, dî warê çapemenî û weşanî da û dî hemû warên din da, bî her awayî bî kar bê û pêşva biçe.

44. Bona ku hemû welatîyên me xwe pêşva bîbîn û jêhatî bin û bona ku jî huner û çand para xwe bîstîm, çî lazîm e wê bê kîrîn.

45. Jî bo xweşiya ciwanan bî alî ruh û laş, spor qîmetêke mezm wê bîbine û navendên çandî yê ciwanan bêne vekîrîn;

Her usa jî, bona ku spor dî jîyana hemû gel da ciyê xwe bigre, çî xebat lazîm e wê bê nişandan.

46. Karên din û dewletê jî hev wê bîne cudakîrîn; Hemû kes dî bir û bawerîyên xwe yê dinî da wê serbest bîm; h kesî zordestî wê neyê kîrîn û jî kesî ra mumtazî wê neyê naskîrîn.

Fîrsend jî dest şêxan û kesên dinên kevneperest wê bê girtî ku ew nekarîn din jî xwe ra bîkîn halet û pê xelkê bîxapîrîn.

47. Bona ronahî dîtin û pêşvebirîna dirok, huner û çanda milletê me xebat wê bê kîrîn.

48. Lî şop û efrandinên dirokî yê Kurdistanê wê bê gerîn, ewê bîne nukîrîn û parastî.

49. Hemû gelên hindîkahî ku lî Kurdistanê dijin, wê bîkarîbîn zmanê xwe bî serbestî bî kar bîrîn; dî

warê xwendin, zanyari, hunermendi û hwd. da serbest û xudi firsend bin.

Derheqa Jinan

50. Bo ku jin ji bîndestiyê xilas bin, di jiyana cîmaetê da, di warê kar û di warê siyasi û cîvaki da bigihên dereca mêran, çî lazîm e wê bê kîrî.

51. Xîrabi û tedayên ku li jinan tê kîrî, ku ji dema derebegî heya îro mane, wê bîrî rakîrî; di mal da jî, li jinan teda û lêdan wek curm bê hesabandin û bona rakîrîna tiştên hanê tedbir wê bîrî standin.

52. Bona fêrbûn û pêşveçûna jinan xebatek xurt wê bê kîrî û ew jî wê bîkarîbîn ji firsendên zanyariyê qasî mêran feyde bibînin.

53. Qelen wê bê rakîrî.

Mal û Bajarvani

54. PSK gelê me ji malên kevnare û ji qurbaniya erdhêjan û şepayan wê xilas bike;

Gundiyên me ji cîyên piçûk û kevnare wek gom û mezran wê bîrî xilaskîrî.

55. Herkes gora ehlê xwe wê xudi maleke sîhhi û modern be;

Kîrê wê di bîrî qontrola dewletê da be û herçî

hevcedar wê alikariya kırê bîstinin.

56. Dî avakırına bajaran û malan da, hatın û çûnek rehet, paqışiya hewayê, ciyên hêşin, park û xweşiki wê lî ber çav be û bo bajarvaniyeke hımçax, bî zanyari û plan wê bê karkırin.

Xweşi û Xızmetên Cıvaki

57. Bî ci anina imkanên xwarinê ku meriv hevcedar e, birçitiya eşkere û ya veşarti wê bê rakırin.

58. Bona xweşiya gel çî lazım e wê bê kırin; dî nexweşxane û ciyên xweşiyê yên dewletê da, bo kesên hevcedar lînin, xweşkırin û dermankırin wê belaş be.

59. Jî bo zarokan têr malê zarokan (kreş) wê bînin vekırin; zarokên bêkes bî destê dewletê wê bînin xudikırin û parastin.

60. Nexweş, seqet û pir û kalên hevcedar bî destê dewletê wê bînin parastin û xudikırin.

PARTIYA SOSYALIST A KURDISTAN

PSK

BERNAME

Weşanên PSK

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>